

OSNUTEK STRATEGIJE O EVROPSKEM E-PRAVOSODJU 2014–2018

(2013/C 376/06)

I. UVOD

1. S sprejetjem večletnega akcijskega načrta 2009–2013 o e-pravosodju je bil narejen nov korak v razvoju e-pravosodja. Dematerializacija pravnih postopkov in elektronsko komuniciranje med vsemi, ki sodelujejo v pravosodnih dejavnostih, sta zdaj pomembna dejavnika učinkovitega delovanja pravosodja v državah članicah. Tako države članice kot tudi evropske institucije so odločene, da si bodo še naprej prizadevale za vzpostavitev sistema evropskega e-pravosodja.
 2. Evropsko e-pravosodje naj bi omogočilo uporabo in razvoj informacijskih in komunikacijskih tehnologij za namene pravosodnih sistemov držav članic, predvsem pri čezmejnih primerih, da bi državljani, podjetja in pravni strokovnjaki imeli boljši dostop do sodnega varstva in pravosodnih informacij, pravosodni organi držav članic pa bi lažje sodelovali med seboj. Na ta način bo zagotovljena večja učinkovitost pravosodnega sistema kot takega, hkrati pa bodo upoštewane neodvisnost in raznolikost pravosodnih sistemov držav članic ter temeljne pravice.
 3. E-pravosodje je predvsem treba še naprej razvijati kot storitev, ki bo tudi prek portala e-pravosodja neposredno dostopna evropskim državljanom, da bodo imeli koristi zaradi njegove dodane vrednosti. Zagotoviti bi bilo treba, da bodo orodja e-pravosodja uporabnikom sistema evropskega e-pravosodja, tudi državljanom, hitro prinesla konkretne ugodnosti.
 4. Glede na dosedanje rezultate, omejitve, ki so se pri tem pojavile, in zastavljene cilje je jasno, da na področju e-pravosodja potrebujemo celostno evropsko strategijo, ki bo usmerjala dejavnosti in sodelovanje na strateški ravni. Z novo strategijo o evropskem e-pravosodju 2014–2018 naj bi nadaljevali že začeto delo.
2. Komisija se je odzvala na poziv Sveta in junija 2008 predložila sporočilo „Za evropsko strategijo na področju e-pravosodja“⁽¹⁾, v katerem se zavzema za razvoj orodij e-pravosodja na evropski ravni v tesnem sodelovanju z državami članicami. Na področju e-pravosodja naj bi tako združili prizadevanja na evropski in na nacionalni ravni ter omogočili ekonomijo obsega na evropski ravni.
3. Evropski svet je 19. in 20. junija 2008 pozdravil pobudo za „postopno oblikovanje enotnega portala e-pravosodja Evropske unije do konca leta 2009“. Cilj tega portala je zagotoviti enotno, večjezično in uporabniku prijazno točko VEM („vse na enem mestu“) za dostop do celotnega evropskega sistema e-pravosodja, tj. do evropskih in nacionalnih informacijskih spletišč in/ali storitev.
4. Prvi večletni akcijski načrt o evropskem e-pravosodju (2009–2013), ki je bil pripravljen v sodelovanju s Komisijo in Evropskim parlamentom, je Svet PNZ sprejel novembra 2008.
5. Svet je v povezavi s sprejetjem prvega akcijskega načrta potrdil vzpostavitev nove delovne strukture. Delovna skupina Sveta za e-pravo je nato opravila pomembno delo pri izpolnjevanju mandata, ki ji ga je dodelil Svet. Cilji prvega akcijskega načrta so bili v veliki meri uresničeni, z njimi povezano delo pa se nadaljuje.
6. Evropski parlament je pokazal zanimanje za delo, ki se opravlja na področju e-pravosodja. V resoluciji o e-pravosodju⁽²⁾, ki jo je sprejel 18. decembra 2008, je med drugim navedel, da je treba vzpostaviti primerne mehanizme, ki bodo zagotovili, da bo vsa prihodnja zakonodaja oblikovana tako, da bo primerna za spletne aplikacije. Na plenarnem zasedanju 22. oktobra 2013 je sprejel še eno resolucijo o e-pravosodju⁽³⁾, v njej pa pozval k večji uporabi elektronskih vlog, elektronskemu zagotavljanju listin, uporabi videokonferenc ter boljši povezanosti sodnih in upravnih registrov, da bi dodatno zmanjšali stroške sodnih in izvensodnih postopkov.

II. OKVIR RAZVOJA E-PRAVOSODJA NA EVROPSKI RAVNI**1. Ozadje**

5. Svet PNZ se je junija 2007 odločil, da je na področju pravosodja treba začeti razvijati sistem za uporabo informacijsko-komunikacijskih tehnologij na evropski ravni in

⁽¹⁾ COM(2008) 329 final.

⁽²⁾ (2008/2125(INI)).

⁽³⁾ (2013/2852 (RSP)).

2. Glavni dosežki

11. Portal e-pravosodje, ki ga v skladu s smernicami Sveta na svojem spletišču upravlja Komisija, je bil vzpostavljen 16. julija 2010. Države članice in Komisija od takrat neprekinjeno razvijajo nove funkcije (kot so dinamični elektronski obrazci) in redno dodajajo nove vsebine. Ta portal naj bi evropskim državljanom in pravnim strokovnjakom služil kot točka VEM in jim omogočal, da se v svojem jeziku seznanijo z evropskimi in nacionalnimi postopki ter delovanjem pravosodja.
12. Različne države članice so že razvile nekatere pilotne projekte na področju e-pravosodja in v njih sodelovale, na primer, da bi povezale registre plačilne nesposobnosti držav članic in uvedle pomembne tehnične novosti. Razvoj infrastrukture za evropsko e-pravosodje napreduje. Pomemben element pri tem je tehnična in organizacijska infrastruktura za varno izmenjavo pravnih podatkov med pravosodjem, vladnimi organizacijami, pravnimi strokovnjaki, državljanji in podjetji v okviru projekta e-CODEX.
13. Večje število držav članic je zaradi hitrejših pravosodnih postopkov uvedlo videokonferenčne sisteme, ki omogočajo zaslišanje prič ali strank. Tudi vključevanje spletišč evropske pravosodne mreže v civilnih in gospodarskih zadevah ter pravosodnega atlasa v portal že poteka. Svet je poleg tega sprejel sklep o sodelovanju z evropsko pravosodno mrežo v kazenskih zadevah.
14. Rezultati nedavne ankete o e-pravosodju⁽¹⁾ kažejo, da so države članice po sprejetju prvega večletnega evropskega akcijskega načrta za e-pravosodje opazno razvile to področje. Strategija o evropskem e-pravosodju 2014–2018 bo te dosežke še nadgradila.
15. Na področju e-prava so bili razviti bistveni elementi, ki omogočajo dostopnost in semantično interoperabilnost pravnih virov. Svet je leta 2009 sprejel sklepe o evropski identifikacijski oznaki sodne prakse (ECLI), ki naj bi zagotavljala boljše rezultate pri iskanju sodne prakse ter omogočila natančno navajanje sodb evropskih in nacionalnih sodišč. Več držav članic je ECLI že uvedlo. Komisija in več držav članic namerava do prvega četrtrletja leta 2014 na portalu e-pravosodje dodati evropski vmesnik za iskanje

z oznako ECLI. ECLI naj bi začeli uporabljati tudi na Sodišču Evropske unije in Evropskem sodišču za človekove pravice.

16. Svet je leta 2011 sprejel sklepe o evropskem zakonodajnem identifikatorju (ELI), ki uvaja standard za identifikacijo, označevanje in elektronsko navajanje evropskih in nacionalnih pravnih instrumentov, ki se bo uporabljal prostovoljno. Standard je bil sprejet, da bi se uporabljal na portalu EUR-Lex, uvaja pa ga več držav članic.

3. Usklajenost z okvirom e-uprave

17. Evropsko e-pravosodje bi moralo biti dodatno usklajeno s splošnim okvirom e-uprave, ki je natančneje opisan v sporočilu Komisije (COM (2010) 744 final), v katerem sta predstavljena evropska strategija in evropski okvir interoperabilnosti. Iz teh dokumentov je jasno razvidno, da je za učinkovito izkoriščanje vseh socialnih in ekonomskih možnosti, ki jih ponujajo informacijske in komunikacijske tehnologije, nujno potrebna boljša interoperabilnost na pravni, organizacijski, semantični in tehnični ravni, ki bo omogočila vzpostavitev vzdržnega sistema. Pri razvoju sistema evropskega e-pravosodja je treba upoštevati načeli neodvisnosti sodstva in delitve oblasti.

III. SPLOŠNA NAČELA

18. Delo na področju evropskega e-pravosodja temelji na naslednjih osnovnih načelih:

(a) *Prostovoljno ukrepanje*

19. Države članice se lahko prostovoljno odločijo za sodelovanje pri projektih v okviru evropskega e-pravosodja, razen kadar je sprejet zakonodajni instrument Evropske unije, ki vključuje obvezno izvajanje določenega projekta v okviru evropskega e-pravosodja.

(b) *Decentralizacija*

20. Portal e-pravosodje je zasnovan na načelu decentralizirane sistema na evropski ravni, ki povezuje različne neodvisne in interoperabilne nacionalne sisteme v državah članicah. V skladu s tem splošnim načelom decentralizacije so države članice pristojne za zagotovitev tehnične izvedbe in upravljanja nacionalnih sistemov e-pravosodja, ki sta potrebna za lažje povezovanje sistemov držav članic.

⁽¹⁾ Glej dokument 15690/1/12 REV 1 EJUSTICE 73 JURINFO 46 JUSTCIV 331 COPEN 244 CONSOM 139 DRS 126 DROIPEN 159.

21. Kljub temu je potrebna določena stopnja centralizacije na ravni EU. Centralizacija je smiselna tudi v nekaterih specifičnih okoliščinah, na primer, če pomeni stroškovno učinkovitejšo rešitev ali če je bil sprejet zakonodajni instrument.

(c) *Interoperabilnost*

22. Interoperabilnost, ki omogoča povezovanje sistemov držav članic in po potrebi uporabo rešitev, sprejetih na centralni ravni, je ključni element decentraliziranih sistemov. Zagotoviti bi bilo treba združljivost različnih tehničnih, organizacijskih, pravnih in semantičnih vidikov v zvezi z aplikacijami pravosodnih sistemov ter hkrati državam članicam omogočiti kar največjo prožnost.

(d) *Evropska razsežnost*

23. Strategija o evropskem e-pravosodju naj bi vključevala projekte na področju civilnega, kazenskega in upravnega prava, ki imajo evropsko razsežnost.

24. Projekti, razviti v okviru evropskega e-pravosodja, zlasti vsi projekti, ki bodo vključeni v portal, morajo omogočati sodelovanje vseh držav članic Evropske unije, ki jih bilo treba tudi spodbujati, naj sodelujejo v vseh projektih, da bi na ta način zagotovili njihovo dolgoročno izvajanje in stroškovno učinkovitost. Vsi projekti bi morali prinašati neposredne konkretne ugodnosti, predvsem za državljane, podjetja in/ali pravosodje.

25. Pri oblikovanju sistema evropskega e-pravosodja bi bilo treba upoštevati tudi nacionalne projekte, ki imajo evropsko dodano vrednost.

IV. CILJI NA PODROČJU EVROPSKEGA E-PRAVOSODJA

(a) *Dostop do informacij na področju pravosodja*

26. Cilj je izboljšati dostopnost informacij na področju pravosodja v Evropski uniji, portal e-pravosodja pa ima pri tem pomembno vlogo.

(b) *Dostop do sodišč in izvensodnih postopkov v čezmejnih primerih*

27. Evropsko e-pravosodje naj bi z elektronskim komuniciranjem omogočilo boljši dostop do sodišč in enostavnejšo uporabo izvensodnih postopkov v čezmejnih primerih.

28. Zato je treba nadaljevati delo, ki ga je več držav članic že začelo na nacionalni ravni, in ustvariti pogoje za interaktivne čezmejne pravosodne storitve na evropski ravni.

29. Dematerializacijo sodnih in izvensodnih postopkov bi bilo treba nadaljevati v skladu z načelom prostovoljnega ukrepanja držav članic.

(c) *Stiki med pravosodnimi organi*

30. Nadvse pomembna sta poenostavitev in spodbujanje elektronske komunikacije med pravosodnimi organi držav članic (na primer z videokonferencami ali varno elektronsko izmenjavo podatkov).

31. Osebe pravosodnih organov bi morale imeti varen dostop do različnih funkcij, rezerviranih zanje; imeti bi morale prilagojene pravice do dostopa, pri čemer bi bilo treba uporabljati enotno ali interoperabilno metodo avtentikacije.

V. IZVAJANJE STRATEGIJE

1. Portal evropskega e-pravosodja

32. Portal evropskega e-pravosodja je treba še naprej razvijati kot točko VEM, kar pa ne izključuje drugih načinov komuniciranja (npr. z medomrežnim prenosom).

33. Na tem portalu bi morale biti državljanom, podjetjem in pravnim strokovnjakom na voljo informacije o pravu EU in njenih držav članic. Omogočati bi moral tudi dostop do drugih ustreznih informacij na področju pravosodja na nacionalni, evropski ali mednarodni ravni.

2. Interoperabilnost

34. Zagotoviti bi bilo treba organizacijsko, pravno, tehnično in semantično interoperabilnost. V ta namen bi bilo treba za portal evropskega e-pravosodja pripraviti tehnične rešitve, ki bi omogočale varno izmenjavo podatkov med sodstvom, nacionalnimi upravami, pravnimi strokovnjaki, državljani in podjetji. Pred uvajanjem novih odprtih tehničnih standardov in rešitev bi bilo treba upoštevati tiste, ki so že na voljo (npr. projekte, kot je e-Codex). Pri iskanju teh rešitev in odločanju o njih bi morale dejavno sodelovati tudi države članice.

3. Pravni vidiki

35. V zakonodajnem procesu bi bilo treba upoštevati, da je treba pri izvajanju nove zakonodaje EU, tudi pri spremeni in prenavljanju obstoječe zakonodaje, zagotoviti usklajeno uporabo sodobnih informacijskih in komunikacijskih tehnologij. Opisi podatkov, ki se prenašajo, morajo biti izključno vsebinski in brez kakršnega koli vizualnega prikaza. Načini prenosa podatkov ali listin morajo biti opisani funkcionalno in tehnološko nevtralnno.

4. Evropska pravna semantična mreža

36. Čezmejna izmenjava pravnih informacij, zlasti podatkov v zvezi z evropsko ali nacionalno zakonodajo, sodno prakso in pravnimi slovarji, je otežena, ker ni učinkovitih načinov za izmenjavo tovrstnih podatkov.
37. Rešitev za te težave so lahko različni projekti, s katerimi bi izboljšali izmenjavo in semantično interoperabilnost pravnih podatkov po vsej Evropi in zunaj nje. Treba bi bilo nadaljevati prostovoljno delo za razvoj evropske pravne semantične mreže, s katero bi izboljšali dostopnost pravnih podatkov in njihovo obdelavo, saj bi zagotovili interoperabilnost pri njihovi identifikaciji in semantično interoperabilnost.

5. Povezovanje registrov

38. Spodbujati bi bilo treba povezovanje nacionalnih registrov, ki vključujejo podatke, pomembne za področje pravosodja. Da bi bilo takšno povezovanje mogoče, bi bilo treba izpolniti ustrezne tehnične in pravne predpogoje.
39. Ukrepi na tem področju bi morali biti usmerjeni v povezovanje registrov, ki so pomembni za državljane, podjetja, pravne strokovnjake in sodstva.

6. Omrežja

40. S sistemom e-pravosodja je mogoče vzpostaviti razmere za lažje delovanje različnih omrežij na področju pravosodja, ki obstajajo na evropski ravni, npr. Evropske pravosodne mreže v civilnih in gospodarskih zadevah ter Evropske pravosodne mreže za kazensko pravo. Zato bi bilo treba ob posvetovanju z ustreznimi organi nadalje raziskati možnosti, ki jih ponujata sistem evropskega e-pravosodja in portal e-pravosodje.

7. Sodelovanje s pravnimi strokovnjaki in drugimi uporabniki portala e-pravosodje

41. Pri izvajanju strategije evropskega e-pravosodja je potrebno sodelovanje sodnikov in drugih pravnih strokovnjakov iz držav članic. Ti pravni strokovnjaki bi zato morali sodelovati v razpravah in projektih na področju evropskega e-pravosodja, da bi lahko poiskali rešitve, ki bodo ustrezale dejanskim potrebam vseh ciljnih skupin.
42. Zato je nujno, da imajo predstavniki sodstva iz držav članic priložnost sodelovati pri vzpostavljanju evropskega e-pravosodja, zlasti pri rešitvah, ki naj bi se uvedle za ta sistem, tako da bo mogoče upoštevati njihova stališča in potrebe uporabnikov.
43. Prav tako bi bilo dobro, da se v prihodnje razprave o evropskem e-pravosodju vključijo tudi drugi pravni strokovnjaki, npr. odvetniki, notarji, sodni uradniki in mediatorji, da bi končne rešitve ustrezale njihovim dejanskim potrebam.
44. V tem okviru bi bilo treba vzpostaviti mehanizem za sodelovanje s temi pravnimi strokovnjaki in tako zagotoviti, da bodo pri strategiji evropskega e-pravosodja upoštevana vprašanja, ki so v skupnem interesu.

45. Razmisliti bi bilo treba tudi o tem, da bi za mnenje in povratne informacije zaprosili predstavnike širše javnosti, tudi uporabnike portala, in podjetnike.

8. Prevajanje

46. Da bi evropski državljani brez težav dostopali do evropskega sistema e-pravosodja, bo treba razmisliti o konkretnih ukrepih v zvezi s prevajanjem, ki bodo dolgoročno stroškovno učinkoviti. Vsebina portala e-pravosodja bi morala biti na voljo v vseh uradnih jezikih Evropske unije, prevodi pa verodostojni.

9. Pravila in pravice na področju e-pravosodja

47. Razvoj na področju evropskega e-pravosodja bo prinesel nove izzive na področju varstva osebnih podatkov. Z izvajanjem prihodnje strategije o evropskem e-pravosodju se bo verjetno povečal tudi obseg zbiranja in izmenjave podatkov, zato je varstvo osebnih podatkov v tej zvezi zelo pomembno. Pri prihodnjih dejavnostih v okviru e-pravosodja bo treba upoštevati pravila o varstvu posameznikov pri obdelavi osebnih podatkov in pravila o prostem pretoku osebnih podatkov.

48. Treba bi bilo oblikovati ustrezna pravila o lastništvu nad informacijami, da bi določili odgovornost v zvezi z vsebino podatkov, ki bodo objavljeni na portalu e-pravosodje. Načeloma je ponudnik vsebine edini odgovoren za svoje delo ter mora spoštovati pravice intelektualne lastnine in vse druge veljavne pravne zahteve.
49. Podobna pravila bi bilo treba določiti tudi za uporabo elektronskih funkcij, ki omogočajo izmenjavo informacij, vključno z izmenjavo osebnih podatkov, med pravosodnimi organi držav članic in elektronsko predložitev dokumentov za uporabo v sodnih postopkih.
50. Komisija naj zlasti v tem okviru še naprej preučuje potrebo po sprejetju predloga za zakonodajni instrument na področju e-pravosodja. S tem instrumentom naj bi določili splošni pravni okvir in sredstva za izvajanje konkretne strategije e-pravosodja na evropski ravni.

10. Spodbujanje

51. Pri izvajanju strategije evropskega e-pravosodja bi bilo treba razmisliti o boljšem seznanjanju uporabnikov sistemov evropskega e-pravosodja z obstoječimi funkcijami.

11. Financiranje

52. Za razvoj evropskega e-pravosodja so potrebna zajetna finančna sredstva, zato je treba zagotoviti ustrezno financiranje na ravni EU, zlasti za:
- spodbujanje vzpostavitve sistema e-pravosodja na nacionalni ravni, kar bo podlaga za vzpostavitev evropskega e-pravosodja v skladu s to strategijo, vključno z ukrepi, kot so tisti iz odstavka 30, in medomrežno povezovanje nacionalnih registrov; pozornost bi bilo treba nameniti tudi zagotavljanju trajnosti rezultatov projektov, kot sta e-CODEX in e-SENS;
 - izvedbo projektov na evropski ravni, vključno z delovanjem, vzdrževanjem in nadaljnjim razvojem portala evropskega e-pravosodja;
 - zagotavljanje prevodov informacij, objavljenih na portalu e-pravosodje v vse uradne jezike Unije.
53. V večletnem finančnem okviru 2014–2020 in zlasti s finančnimi sredstvi za program na področju pravosodja

(2014–2020) je treba zagotoviti financiranje na evropski ravni za dejavnosti na področju e-pravosodja (tako na nacionalni kot evropski ravni), vključno s konkretnimi projekti, ki bodo opredeljeni in se bodo izvajali v skladu s prihodnjim akcijskim načrtom.

54. Projekti v zvezi z e-pravosodjem v smislu v te strategije in zadevnega akcijskega načrta se lahko financirajo tudi iz drugih obstoječih programov Unije, če izpolnjujejo merila, določena v njih ⁽¹⁾.

12. Zunanji odnosi

55. Unija in njene države članice bi morale v največji možni meri razvijati sodelovanje na področju e-pravosodja s tretjimi državami.
56. Pri tem morebitnem sodelovanju je treba upoštevati institucionalna pravila, določena na ravni Evropske unije.

13. Večletni akcijski načrt za e-pravosodje 2014–2020

57. V prvi polovici leta 2014 bi bilo treba sprejeti večletni akcijski načrt za izvajanje te strategije, ki naj bi praktično usmerjal nadaljnje ukrepanje. Vsebovati bi moral seznam načrtovanih projektov v zadevnem obdobju, pri čemer bi bilo treba natančno navesti, kdo želi v projektih sodelovati, pa tudi praktične ukrepe in okvirni časovni raspored za izvajanje teh projektov, da bi Delovna skupina za e-pravo (e-pravosodje) in po potrebi tudi ustrezni deležniki lahko spremljali konkretno uresničevanje tega načrta. V novem akcijskem načrtu bodo upoštevani in po potrebi nadgrajeni rezultati predhodnega akcijskega načrta za e-pravosodje in z njim povezanega časovnega načrta.
58. Delovna skupina se bo pri pripravi akcijskega načrta posvetovala s Komisijo, njegovo izvajanje, ki bi ga bilo treba po potrebi prilagoditi novim okoliščinam, pa bo pregledala najmanj enkrat na pol leta.
59. Da bi delo na zadevnih področjih hitreje napredovalo, se lahko po potrebi sestanejo neformalne skupine držav članic, ki sodelujejo v posameznih projektih. O rezultatih teh sestankov bi bilo treba pisno obvestiti Delovno skupino za e-pravo (e-pravosodje).

⁽¹⁾ Komisija naj pripravi preglednico vseh možnih finančnih mehanizmov, ki so na voljo za projekte na ravni EU in nacionalni ravni ter bi se lahko uporabili za financiranje e-pravosodja.